

رابطه فرهنگ و تفکر بسیجی با بعد نرم افزاری تمدن نوین اسلامی

ابراهیم نجفی^۱، حکمت داج لیری^۲

پذیرش مقاله: ۱۳/۰۸/۱۴۰۰

دریافت مقاله: ۱۷/۰۴/۱۴۰۰

چکیده

تمدن اسلامی در طول تاریخ فراز و فرودهای مختلفی داشته است. انقلاب اسلامی نقطه عطفی است در احیاء و شکل گیری مجدد تمدن اسلامی که از اساسی ترین آرمان های انقلاب اسلامی بوده است. در سالیان اخیر مقام معظم رهبری از آن به عنوان تمدن نوین اسلامی نام برد و سیر تشکیل آن را در ۵ مرحله انقلاب اسلامی، نظام اسلامی، دولت اسلامی، جامعه اسلامی و تمدن نوین اسلامی مشخص فرمودند.

هدف از انجام این تحقیق، بررسی رابطه بین فرهنگ و تفکر بسیجی و بعد نرم افزاری تمدن نوین اسلامی بود که به لحاظ نوع، کاربردی- توسعه ای و به لحاظ روش، توصیفی-تحلیلی با رویکرد آمیخته بوده است. روش گردآوری داده ها میدانی و کتابخانه ای و ابزار گردآوری داده ها فیش برداری، مصاحبه و پرسشنامه بوده است. با تعداد ۱۷ نفر از نخبگان مصاحبه گردید جامعه آماری تحقیق ۵۳ نفر از صاحب نظران این حوزه ها بوده که بصورت هدفمند انتخاب شده اند. تحلیل داده های کیفی با استفاده از نرم افزار آماری مکس کیودا صورت پذیرفت. و برای داده های کمی از روش تجزیه و تحلیل معادلات ساختاری با استفاده از نرم افزار smart pls استفاده شد. قلمرو تحقیق به لحاظ زمانی (از نظر زمان جمع آوری داده ها از سال ۱۳۹۸ تا ۱۴۰۲ و به لحاظ استفاده از نتایج، تا پایداری نتایج تحقیق) و به لحاظ مکان جمع آوری داده ها، کشور جمهوری اسلامی ایران و به لحاظ موضوعی، حوزه فرهنگ و تفکر بسیجی و تمدن نوین اسلامی بوده است.

نتایج تحقیق حاکی از آن است که فرهنگ و تفکر بسیجی با داشتن مقادیر t (۹/۲۶۷) و مقدار ضریب مسیر (۰/۵۷۱) و همین طور سطح معنی داری (۰/۰۰۰) با بعد نرم افزاری معنادار است. بنابراین با اطمینان ۹۵٪ فرهنگ و تفکر بسیجی بر بعد نرم افزاری تاثیر معنی دار مثبت غیر مستقیم دارد.

واژگان کلیدی: فرهنگ، تفکر، فرهنگ و تفکر بسیجی، تمدن، تمدن نوین اسلامی

^۱ - دکتری مدیریت، دانش آموخته دانشگاه تربیت مدرس

^۲ - دانشجوی دکتری، علوم دفاعی راهبردی گرایش اندیشه نظامی، دانشگاه عالی دفاع ملی (نویسنده مسئول)

مقدمه

« فرهنگ بسیجی، هویت بسیجی، تفکر بسیجی صرفاً یک حرکت احساسی نیست، بسیج متکی است به دانستن و فهمیدن، متکی است به بصیرت... اگر صرفاً احساس بود، احساس با یک اندک چیزی تغییر پیدا می‌کند...» (بیانات مقام معظم رهبری در دیدار دیدار با بسیجیان - ۱۳۹۵/۰۹/۰۳)

مقام معظم رهبری در دیدار با اعضای مجمع عالی بسیج در تاریخ ۱۳۹۳/۹/۶ در باب تفکر بسیجی می‌فرمایند: «بسیج یک اندیشه است، یک فکر است، یک منطق است، یک منظومه‌ی فکری است... و پایه‌ی این تفکر، اعتقاد به مسئولیت انسان است؛ مسئولیت انسان. انسان موجودی است مسئول. نقطه‌ی مقابل این فکر، حالت احساس بی‌مسئولیتی، «ولش کن»، «برو خوش باش»، «به خودت پرداز» است. پایه‌ی فکری بسیج این مسئولیت الهی است... دومین پایه که در کنار این هست که مکمل پایه‌ی اول است، عبارت است از بصیرت، روشن بینی، لذا مبنای تفکر بسیجی، تفکر و مجموعه حرکت دهنده و نگاه‌دارنده و تضمین‌کننده ملت در مسیر مستقیم اسلام است. اندیشیدن به هدف‌های بزرگ و وارستگی از تعلقات زندگی، توکل بر خدا و آسان شمردن برداشتن گام‌های بزرگ و کارهای بزرگ، عدم سستی و جلوگیری از اشتباه در حرکت و خط و جهت حرکت به سمت مبارزه با استکبار و حضور به هنگام و مؤثر و مهرورزانه در خدمت‌رسانی به مردم و به‌ویژه محرومان در عرصه‌های نیاز از دیگر شاخصه‌های تفکر بسیجی است.»

ظهور اسلام در شبه جزیره عربستان به عنوان آخرین دین توسط حضرت محمد (ص) با کتاب آسمانی قرآن و با هدف اصلی بوجود آوردن یک تمدن واحد در کل جهان برای نجات بشریت از تاریکی‌ها و رشد و تربیت کامل انسان بوده است، سر آغاز تمدنی جدید شد. تمدنی که بسیار زود توانست نظر دیگر تمدنهای قدیمی آن روزگاران را به خود جلب کند و همه تمدنهای دیگر را تحت الشعاع خود قرار دهد به طوری که تمدن اسلامی تا قرن ششم هجری از تمدن‌های پیشتاز و مولد محسوب می‌شد و در مقاطعی از تاریخ با افول مواجه شده است.

انقلاب اسلامی ایران به رهبری امام خمینی (ره) در قرن بیستم بذر حاکمیت اسلام مجدداً کاشته شد. انقلاب اسلامی از لحاظ مبنائی و ایدئولوژیکی این خودباوری را در مستضعفان جهان به وجود آورد که می‌توان با تکیه بر قوانین مترقی اسلام و با رهبری دینی، تمدنی نوین را برای پایان دادن به ظلم و استثمار مستکبران پایه‌ریزی کنند. درواقع انقلاب اسلامی به احیاء مجدد تمدن اسلامی پرداخته و آرمان اصلی انقلاب در اندیشه‌های امام تمدن اسلامی است. که مقتم معظم

رهبری از این تمدن، تمدن نوین اسلامی نام می‌برند. و می‌فرمایند: «امروز برای اولین بار در تاریخ کشور ما - بلکه در تاریخ کشورهای اسلامی - بعد از صدر اسلام، دین منشأ و منبع قدرت و تدبیر امور و اداره‌ی جامعه شده است.» (بیانات در دیدار طلاب مدرسه آیت الله مجتهدی زاده در تاریخ ۱۳۸۳/۳/۲۲). ایشان مراحل شکل‌گیری را در ۵ مرحله انقلاب اسلامی، نظام اسلامی، دولت اسلامی، کشور اسلامی و تمدن اسلامی مطرح نمودند و می‌فرمایند: «فرآیند تحقق هدف‌های اسلامی، یک فرآیند طولانی و البته دشواری است. به طور نسبی انسان به آن اهداف نزدیک می‌شود؛ اما تحقق آنها، بسیار طولانی است.» (بیانات در دیدار کارگزاران نظام ۱۳۸۰/۹/۲۱) و در جایی دیگر می‌فرمایند ماهنوز در مرحله سوم - دولت اسلامی - قرار داریم. بیانات در دیدار کارگزاران نظام ۱۳۸۳/۸/۶ و در طول این سالیان هم چندین بار تأکید فرمودند که ما هنوز در این مرحله دولت‌سازی قرار داریم. و مکرراً در جمع‌های مختلف ضمن برشماری ابعاد تمدن نوین اسلامی که شامل دو بعد سخت‌افزاری و بعد نرم‌افزاری می‌باشد، مشکلات و چالش‌ها را مطرح می‌نمایند.

بنابراین در این پژوهش محقق در این اندیشه است که: از آنجایی که آرمان نظام و امامین انقلاب در کشور تشکیل تمدن نوین اسلامی بوده و هست که پایه‌ریزی و پایه‌گذاری آن با انقلاب شکوهمند اسلامی ایران آغاز شده و در مسیر رسیدن به این تمدن نوین چالش‌هایی سبب رخوت و کندی شده، از آنجایی که فرهنگ و تفکر بسیجی با ویژگی‌های منحصر به فرد در میادین مختلف توانسته از چالش‌ها و مشکلات عبور نموده ضمن بررسی بعد نرم‌افزاری تمدن نوین اسلامی، رابطه آن با فرهنگ و تفکر بسیجی را به عنوان عامل مؤثر و تسریع‌کننده در دستیابی به تمدن نوین اسلامی بررسی کنیم. و پاسخ مناسبی برای پاسخ به این سؤال که: رابطه بین فرهنگ و تفکر بسیجی با بعد نرم‌افزاری تمدن نوین اسلامی چگونه است؟ را بیابیم.

مبانی نظری

- پیشینه‌شناسی:

محمد خورشیدی چنق (۱۳۹۸) در پژوهشی تحت عنوان کارکردهای بسیج جهان اسلام در تمدن‌سازی ضمن تعیین ابعاد سه‌ساحتی تمدن‌سازی اسلامی بر اساس مدل سه‌شاخگی در سه سطح؛ زمینه‌ای (محتوایی)، ساختاری و رفتاری، به بررسی کارکردهای بسیج جهان اسلام در بُعد رفتاری

تمدن سازی اسلامی، پرداخته شد. و اهم کارکردهای رفتاری بسیج جهان اسلام جهت نیل به سمت تمدن سازی اسلامی، احصاء و بر اساس اهمیت اولویت بندی می نماید.

محمد فرهادی (۱۳۸۹) در رساله خود تحت عنوان تبیین و بررسی تأثیر فرهنگ و تفکر بسیجی بر امنیت ملی جمهوری اسلامی ایران بر اساس تفکر مقام معظم رهبری و طراحی الگوی مطلوب به ابعاد امنیت ملی جمهوری اسلامی ایران در گرو حفظ سه مرجع و یا واحد سیاسی اسلام، نظام جمهوری اسلامی و مردم پرداخته و نتیجه گرفته که فرهنگ و تفکر بسیجی از طریق جهادهای ۴ گانه (جهاد اکبر، جهاد کبیر، جهاد افضل و جهاد اصغر) و نقش آفرینی در عرصه های مختلف سیاسی، اجتماعی، فرهنگی، اقتصادی، نظامی و دفاعی منجر به حضور آگاهانه، به موقع و کارساز مردم در جامعه می گردد و اصلی برای تأمین و مؤثر بودن سایر ابعاد امنیت در جامعه می باشد.

محمد حسین جمشیدی و محسن اسلامی (۱۳۹۶) در پژوهش خود تحت عنوان تفکر و فرهنگ بسیجی در اندیشه امام خمینی (ره) فرهنگ و تفکر بسیجی را، فرهنگی فطری، انسانی، عقلی و دینی و اسلامی به دور از تعصب و در جهت توحید، سعادت و کمال جویی و خدا خواهی است. و نمونه کامل بسیجی رسول خدا (ص) و امیرالمؤمنین علی (ع) است و بعد از آن بزرگانی چون اباذر غفاری، مالک اشتر این شیران روز و زاهدان شب.

جلال درخشه (۱۳۹۰) در تحقیقی تحت عنوان بازسازی اندیشه دینی در ایران معاصر و تأثیر آن بر بازیابی تمدن اسلامی به تأثیر اندیشه دینی در ایران بر بازیابی تمدن اسلامی می پردازد و گفتمان اسلام گرایی را قوی ترین جریانی می داند که برای خروج جهان اسلام از بحرانی که با آن مواجه بود و از اسلام به عنوان اساس هویت جامعه اسلامی و مسلمانان دفاع کرد که متکامل ترین حلقه آن انقلاب اسلامی بود که با طرح مجدد دین در جهان مدرن و فارغ از مناسبات مرسوم جهانی بر معنویت و جهان زیست اخلاقی تأکید دارد و فهم آمریت نوین برپایه دین می تواند ضمن تجمیع انرژی های سیاسی جامعه و جهت دهی به آن مسئله قدرت سیاسی و ابعاد متعدد جهان داری بر پایه دین در جهان جدید توجه اساسی یابد و کارایی خود را به عنوان الگوی حکومتی به ویژه در جهت تجدید حیات تمدن اسلامی نشان دهد.

مفهوم شناسی:

فرهنگ:

در ادب فارسی فرهنگ به معانی مختلفی چون «دانش»، علم، معرفت، ادب، تربیت، هنری آموختن و به کار بست، آموزش و پرورش، آداب، بینش و ایدئولوژی مذهبی آمده است. (حسینی، ۱۳۹۱: ۲۶)

برخی فرهنگ را «مجموعه‌ای از دانش‌ها، بینش‌ها و ارزش‌های یک ملت می‌دانند که به صورت علوم، هنر، عقاید، اخلاق و آداب در جامعه و فرد تبلور می‌یابد» (رضایی اصفهانی، ۱۳۹۲: ۹۸). فرهنگ، مجموعه به هم پیوسته‌ای از شیوه‌های تفکر، احساس و عمل است که هویتش مشخص است و توسط تعداد زیادی افراد فراگرفته می‌شود و بین آن‌ها مشترک است (روشه، ۱۳۶۷: ۱۲۳).

تفکر:

تفکر^۱ به معنای درک کردن چیزی در ذهن است. (عامری و دیگران، ۱۳۸۷: ۱۸). اصل تفکر، موضوعی چند وجهی است که مورد نظر روانشناسان، جامعه‌شناسان و فیلسوفان قرار داشته و هر کدام به نحوی به آن پرداخته‌اند. روانشناسان تفکر را یک فرآیند شناختی تعریف می‌کنند و شناخت را فرآیندی می‌دانند که از طبق آن موجود زنده دانش و شناختی از اشیاء و پدیده‌ها به دست می‌آورد و از محیط نوعی آگاهی پیدا می‌کند. (فرهادی، ۱۳۸۹: ۱۴).

فرهنگ و تفکر بسیجی:

فرهنگ و تفکری که مبتنی بر اسلام ناب محمدی (ص) با ابعاد اعتقادی، اخلاقی و فقهی است و از طریق جهاد اکبر (خودسازی) جهاد کبیر (مبارزه اعتقادی و فرهنگی)، جهاد افضل (مبارزه سیاسی) و جهاد اصغر (مبارزه نظامی و دفاعی) به تحقق مقاصد مکتب اسلام می‌پردازد. (همان: ۱۵). اندیشه و تفکر بسیجی نیز محصول عقل انسان آزاد و عامل شکوفایی آن است که در کلیت خود جهان‌نگری و بالنتبع ایدئولوژی گروهی یا طبقاتی نیست بلکه ایدئولوژی نوع انسان است. حاصل اندیشه، نگرش و ایدئولوژی بسیجی، فرهنگ بسیجی است. دارای ویژگی‌های چند، مانند خداگونه اندیشی، اتکا بر فطرت سلیم انسانی، عقلایی و منطقی بودن، واقعیت‌نگری، آرمان‌گرایی، ولایت‌مداری، ایمان‌پذیری، علم‌باوری، متعهد بودن، تخصص‌گرایی، وحدت‌گرایی و وفاق‌اندیشی، مصلحت‌شناسی، نوآوری و تحول، عدالت‌خواهی و ظلم‌ستیزی، نگرش‌عاشورایی، شهادت‌طلبی و اسوه‌گرایی است. (جمشیدی، ۱۳۹۶: ۴۳).

تمدن

تمدن در عربی به آن «حضاره» می‌گویند از حضر گرفته شده که در مقابل سفر قرار دارد. حضر به معنای استقرار و سکونت است که در مقابل سفر به معنای جابجایی و انتقال است. پس تمدن شیوه‌ای از زندگی است که افراد یکجانشین آن را می‌سازند و یا برمی‌گزینند که این نحوه از حیات در مقابل زندگی بادیه‌نشینی یا بیابان‌گردی قرار دارد. (لک زایی و دیگران، ۱۳۹۹: ۳۲).

¹ thought

تمدن نوین اسلامی:

تمدن اسلامی در اندیشه رهبر معظم انقلاب «آن فضایی که انسان در آن فضا از لحاظ معنوی و مادی می‌تواند رشد کند و به غایات مطلوبی که خدای متعال او را برای آن غایات خلق کرده است برسد؛ زندگی خوبی داشته باشد، زندگی عزتمندی داشته باشد، انسان عزیز، انسان دارای قدرت، دارای اراده، دارای ابتکار، دارای سازندگی جهان طبیعت؛ تمدن اسلامی یعنی این، هدف نظام جمهوری اسلامی و آرمان نظام جمهوری اسلامی این است. (بیانات معظم له در دیدار با اعضای مجلس خبرگان رهبری، ۱۴/۶/۱۳۹۲) از دیدگاه ایشان تمدن نوین اسلامی پیشرفت همه‌جانبه‌ای است که ضمن پاسخگویی به نیازهای طبیعی و مادی انسان‌ها، بعد معنوی آنان را به سمت کمال و سعادت راهنمایی می‌کند. (بیانات مقام معظم رهبری در دیدار با جوانان استان خراسان شمالی، ۲۳/۷/۱۳۹۱)

ابعاد فرهنگ و تفکر بسیجی:

فرهنگ و تفکر بسیجی همان فرهنگ و تفکر نبوی، علوی و فاطمی است که امام خمینی (ره) واضح آن بوده و بر مبنای نگاه سیستمی شکل می‌گیرد. در واقع همه آموزه‌های دین مبین اسلام شامل عقلایی و منطقی بودن، ولایتمداری، عدالت خواهی و ظلم ستیزی، ایمان، تقوا و اخلاص، آینده‌نگری و بسیاری از ویژگی‌های مقیان را که در خطبه مولا علی (ع) در نهج البلاغه آمده را داراست. که ابعاد فرهنگ و تفکر بسیجی عبارتند از:

۱- بعد معنوی

معنویت به معنی برجسته کردن ارزش‌های معنوی از قبیل: اخلاص، ایثار، توکل، ایمان در خود و در جامعه است، و اخلاق به معنی رعایت فضیلت‌هایی چون خیرخواهی، گذشت، کمک به نیازمند، راست‌گویی، شجاعت، تواضع، اعتماد به نفس و دیگر خلقیات نیکو است. معنویت و اخلاق، جهت دهنده‌ی همه‌ی حرکت‌ها و فعالیت‌های فردی و اجتماعی و نیاز اصلی جامعه است؛ (بیانیه گام دوم)

۲- بعد فرهنگی: فرهنگ، مثل آب و هواست. فرهنگ، یعنی همین رسوم و آداب که بر زندگی من و

شما حاکم است. فرهنگ، یعنی باورها و اعتقادات ما و چیزهایی که زندگی شخصی و اجتماعی و داخل خانه و محیط کسب یک جامعه با آنها روبه‌روست. (بیانات امام خامنه‌ای ۱۰/۱/۱۳۹۶)

۳- بعد اجتماعی: بعد اجتماعی فرهنگ و تفکر بسیجی از حیث نقش آفرینی مردم با شاخص‌های مشارکت در معادلات و روابط اجتماعی به صورت رفتار عدالت‌خواهی، جهاد، نشاط و تحرک، خدمت به هم نوع و عمل به موقع، امر به معروف، وجدان کار، روحیه جهادی، قانون‌گرایی و رعایت نظم و انضباط اجتماعی، اعتدال و امیدآفرینی قابل‌بررسی است.

۴- بعد سیاسی: از آثار فرهنگ و تفکر بسیجی تغییر در معادلات سیاسی با مشارکت مردم و شکل حکومت دینی، فراجناحی عمل کردن، بصیرت، ولایت‌مداری، اتحاد و انسجام ملی، ظلم‌ستیزی و استکبارستیزی، دفاع از مظلومان عالم و حمایت از نهضت‌های آزادی‌بخش، عمق‌بخشی انقلاب با خدمت به مردم، روحیه جهادی، روحیه انقلابی و جهادی و دستیابی به استقلال سیاسی است.

۵- بعد اقتصادی: اساس فرهنگ و تفکر بسیجی صرفاً در ابعاد معنوی و سیاسی که تاکنون ذکر شده، نبوده، بلکه عینیت‌بخشی به زندگی دنیایی مردم هم در دید اسلام نیاز به ساماندهی، گسترش و رفاه دارد. لذا نقش دادن به مردم با ترویج گفت‌وگو، اقتصاد مقاومتی و تلاش در راستای فرهنگ‌سازی تولید و مصرف کالاهای داخلی و با تلاش مضاعف و صرفه‌جویی و پرهیز از اسراف کمک می‌کند تا جامعه اسلامی به خودکفایی اقتصادی برسد.

۶- بعد دفاعی: بسیجی بر مبنای فرمایش امام خمینی (ره) "دفاع از اسلام و کشور اسلامی، امری است که در مواقع خطر، تکلیف شرعی، الهی و ملی است؛ و بر تمام قشرها و گروهها واجب است." را راهبرد بزرگ این فرهنگ و تفکر می‌داند که با حضور میدانی و روحیه جهادی و استقامت و پایداری در راستای افزایش توان بازدارندگی اقدام می‌نماید.

مؤلفه‌های نرم‌افزاری تمدن نوین اسلامی: «تمدن نوین دو بخش دارد: یک بخش بخش‌های ابزاری است؛ یک بخش دیگر بخش متنی و اصلی و اساسی است. به هر دو بخش باید رسید. بخش ابزاری عبارت است از همین ارزش‌هایی که ما امروز به عنوان پیشرفت کشور مطرح میکنیم. اما بخش حقیقی، آن همان چیزهایی است که متن زندگی ما را تشکیل می‌دهد. که همان سبک زندگی است که عرض کردیم. این، بخش حقیقی و اصلی تمدن است؛ مثل مسئله خانواده، سبک ازدواج، نوع مسکن، نوع لباس، الگوی مصرف، نوع خوراک ...» (بیانات مقام معظم رهبری

۹۱/۷/۲۳) بر مبنای فرمایش مقام معظم رهبری تمدن نوین اسلامی را می‌توان به دو بعد سخت افزاری و نرم افزاری دسته‌بندی کرد. بعد سخت افزاری تمدن نوین شامل صنعت و فناوری، بعد دفاعی و عوامل اقتدار دفاعی و سیاسی و اقتصاد است. جنبه‌های سخت افزاری تمدن در مقاله

مورد بحث نیست. بعد نرم افزاری تمدن نوین اسلامی شامل مؤلفه های علم و پژوهش، اخلاق و معنویت، عدالت طلبی، سبک زندگی و حکمرانی اسلامی است.

۱- مؤلفه علم و پژوهش: گفتیم «العلم سلطان»؛ علم، اقتدار است؛ هر کسی که دارای علم و دارای این اقتدار شد، میتواند بر محیط جهان حکم فرمائی کند، یعنی اهداف خودش را دنبال کند؛ هر کسی مالک آن نشد، یعنی بر او حکمفرمائی خواهد شد. (بیانات در جمع دانشجویان ۹۰/۵/۱۹)

۲- مؤلفه اخلاق و معنویت: معنویت به معنی برجسته کردن ارزش های معنوی از قبیل: اخلاص، ایثار، توکل، ایمان در خود و در جامعه است، و اخلاق به معنی رعایت فضیلت هایی چون خیرخواهی، گذشت، کمک به نیازمند، راست گویی، شجاعت، تواضع، اعتماد به نفس و دیگر خلقیات نیکو است. معنویت و اخلاق، جهت دهی همه ی حرکت ها و فعالیت های فردی و اجتماعی و نیاز اصلی جامعه است.

۳- مؤلفه عدالت طلبی: در اصطلاح فقیهان، عدالت پرهیز از گناهان بزرگ و اصرار نکردن در گناهان کوچک و راست گویی و پرهیز از دروغ و رعایت تقوا و دوری از افعال پست است. و در نظر فیلسوفان، عدالت اصل آرمانی یا طبیعی یا قراردادی است که معنی حق را تعیین می کند. (عمرانی فرد، ۱۳۹۶: ۴۱)

۴- مؤلفه سبک زندگی: سبک زندگی، به تمامی مبانی و اصولی که متن و بطن حیات اجتماع و انسان را شکل می دهد، گفته می شود و از ارزش های دینی و عرفی جامعه نشئت می گیرد. سبک و سلوک زندگی حاکم بر جوامع؛ نمایانگر فرهنگ، جهان بینی و اعتقادات آن جامعه است که در شیوه و نوع حیات افراد جامعه تبلور یافته است. (آقایی، ۱۳۹۱: ۴۳)

۵- مؤلفه حکمرانی اسلامی: حکمرانی اسلامی شامل دو بخش می شود.

الف- محوریت قوانین قرآن: در اندیشه مقام معظم رهبری، قرآن و جایگاه قوانین آن در تمدن اسلامی از جایگاه مهمی برخوردار است. به اعتقاد ایشان شکل گیری تمدن نوین اسلامی باید با توجه به «مبانی مشترک همه مذاهب اسلامی» و نه ایران شیعی باشد. بدیهی است که اولین و عالی ترین منبع مشترک بین همه فرق اسلامی، قرآن عظیم است. ایشان همچنین عامل اصلی دشمنی معاندان با ایران اسلامی را همین موضوع یعنی محوریت قوانین الهی برگرفته شده از قرآن می داند (بیانات مقام معظم رهبری، ۱۳۹۰/۶/۲۶).

علت اهمیت بسیار قرآن کریم، جامعیت قوانین آن و جوابگویی آن به همه نیازهای فردی و اجتماعی بشر است. (امام خمینی ره، صحیفه ج ۱۰: ۴۴۹)

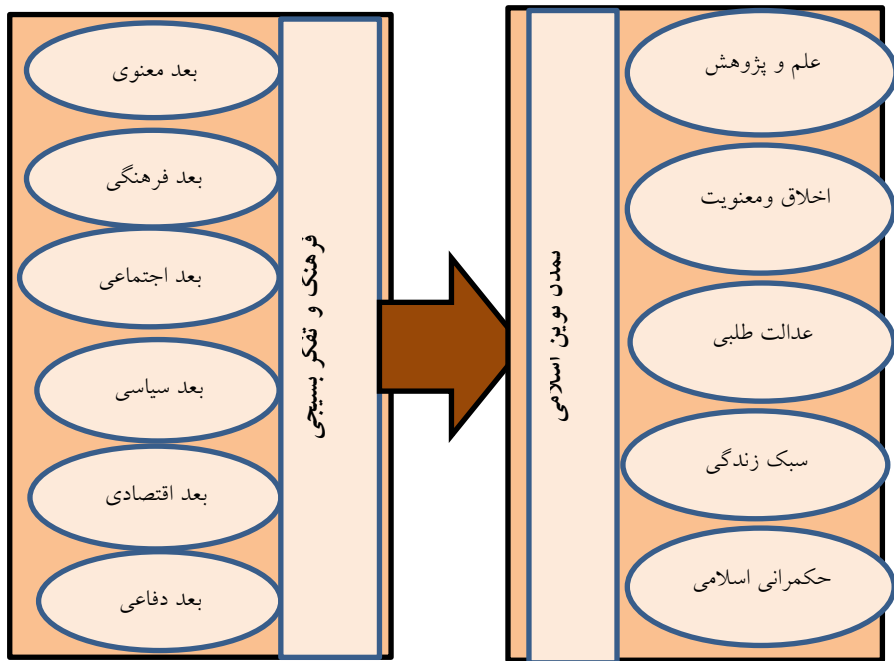
ب- مردم سالاری دینی: مردم سالاری دینی اصلاحی است که برای نخستین بار رهبر معظم انقلاب آن را مطرح کرد... در واقع رهبر انقلاب با بیان مردم سالاری دینی معرف و مقوم دموکراسی در ادبیات سیاسی اسلام را صرفاً دین و آموزه های دینی دانسته اند. (منصوری لاریجانی، ۱۳۹۷: ۱۱۸-۱۲۰). «مردم سالاری یعنی مردم اصلند؛ اصل مردمند؛ ... مردم سالاری یعنی مردم را در همه امور زندگی، صاحب رأی و صاحب تدبیر و صاحب تصمیم قرار دادن.» (بیانات مقام معظم رهبری ۱۳۶۹/۱۱/۲۹)

چارچوب نظری:

از آنجاکه تحقق تمدن نوین اسلامی مطابق آنچه مقام معظم رهبری (مدظله العالی) در بیانیه گام دوم بیان فرمودند، مبتنی بر هفت عرصه های علم پژوهش، اخلاق و معنویت، اقتصاد، عدالت، استقلال و آزادی، عزت و روابط خارجی و سبک زندگی است. ابعاد سخت افزاری و نرم افزاری تمدن نوین اسلامی را شناسایی و جدا گردید. لذا چارچوب استخراج مؤلفه های بعد نرم افزاری تمدن نوین اسلامی با محوریت عرصه علم پژوهش، اخلاق و معنویت، عدالت، سبک زندگی و حکمرانی اسلامی از بیانیه گام دوم صورت گرفته است.

از طرفی فرهنگ و تفکر بسیجی در نگاه امامین انقلاب و نظر خبرگان و عملکرد مثبت این رویکرد در شکل گیری انقلاب و تشکیل نظام و همچنین نجات کشور و مناطق اسلامی در بحران های حادث شده به شش بعد معنوی، فرهنگی، اجتماعی، سیاسی، اقتصادی و دفاعی، با مؤلفه ها و شاخص های آن احصاء گردیده و رابطه آن با ابعاد، مؤلفه ها و شاخص های بعد نرم افزاری تمدن نوین اسلامی بررسی شده است.

مدل مفهومی تحقیق

شکل ۱: مدل مفهومی تحقیق

روش‌شناسی تحقیق

این تحقیق از نظر هدف، کاربردی- توسعه‌ای و به روش توصیفی- تحلیلی با رویکرد آمیخته می‌باشد. که با مطالعه اسناد، مصاحبه با خبرگان و تکمیل پرسشنامه ابعاد، مؤلفه‌ها و شاخص‌های فرهنگ و تفکر بسیجی و تمدن نوین اسلامی احصاء گردید. حجم جامعه آماری با توجه به ویژگی‌های ذکر شده در ذیل محدود بوده و جامعه نمونه نیز منطبق با جامعه آماری به صورت هدفمند ۵۳ نفر انتخاب گردید؛ تجزیه و تحلیل داده‌ها با استفاده از روش معادلات ساختاری و نرم‌افزار smart pls انجام و با برگزاری جلسه پنل خبرگی و استفاده از تکنیک دلفی الگو نهایی ارزیابی گردید.

با توجه به اینکه ۱۹ کد محوری فرهنگ و تفکر بسیجی در ۶ بعد و ۱۹ کد محوری و تمدن نوین اسلامی در ۲ بعد و ۸ کد محوری با استفاده از روش تحلیل محتوای کیفی در گام نخست، شناسایی شده‌اند، لذا در ادامه فرایند تحقیق به خوشه‌بندی این عامل‌ها پرداخته شده است. روایی و

صحت خوشه‌بندی انجام شده باید ارزیابی و راستی‌آزمایی شود. از معادلات ساختاری (SEM) برای انجام آزمون و ارزیابی مورد نظر استفاده شد. ارزیابی روایی با استفاده از معادلات ساختاری (الگوریتم حداقل مربعات جزئی)، به روایی سازه مرسوم است. پایایی بررسی روایی و پایایی ابزار تحقیق از مدل‌یابی معادلات ساختاری در نرم افزار Smart PLS شامل آزمون مدل اندازه‌گیری (مدل بیرونی)، آزمون مدل ساختاری (مدل درونی) و آزمون مدل کلی استفاده شد. ترکیبی یا CR یک معیار ارزیابی برازش درونی مدل است و براساس میزان سازگاری سوالات مربوط به سنجش هر عامل قابل محاسبه است. روایی همگرا زمانی وجود دارد که CR از ۰/۷ بزرگتر باشد. همچنین CR باید از AVE بزرگتر باشد. در اینصورت هم شرط روایی همگرا وجود خواهد داشت. بطور خلاصه داریم:

$CR > 0.7$

$CR > AVE$

$AVE > 0.5$

روایی واگرا (ماتریس فورنل و لارکر) یکی از معیارهای اصلی برازش مدل‌های اندازه‌گیری در روش PLS است و براساس بارهای عاملی مربوط به گویه‌های هر سازه تعیین می‌شود. روایی واگرا بر همبستگی پایین سنج‌های یک متغیر پنهان با یک متغیر غیرمرتبط با آن اشاره دارد. فورنل و لارکر (۱۹۸۱) بیان کردند روایی واگرا وقتی در سطح قابل قبول است که میزان AVE برای هر سازه بیشتر از واریانس اشتراکی بین آن سازه و سازه‌های دیگر (یعنی مربع مقدار ضرایب همبستگی بین سازه‌ها) در مدل باشد. بر این اساس روایی واگرای قابل قبول یک مدل اندازه‌گیری حاکی از آن است که یک سازه در مدل تعامل بیشتری با شاخص‌های خود دارد تا با سازه‌های دیگر.

تجزیه و تحلیل داده‌ها و یافته‌های تحقیق

در پژوهش حاضر محقق با بهره‌گیری از روش داده بنیاد، با چندین مرحله مطالعه عمقی همه داده‌های جمع‌آوری شده از فرمایشات امامین انقلاب، اسناد و مدارک مصاحبه و اطمینان از پایایی آن‌ها، داده‌ها را سازماندهی، تلخیص و به اطلاعات قابل فهم تبدیل نموده و در چارچوب فرآیند تحقیق تعریف شده، پس از سه مرحله کدگذاری باز، محوری و انتخابی به تجزیه و تحلیل پرداخته شده است. برای تجزیه و تحلیل از نرم افزار مکس کیودا نسخه ۲۰ استفاده شده تا بتوان مفاهیم، مقولات و مضامین را استخراج کرد.

حاصل کد گذاری باز متغیر فرهنگ و تفکر بسیجی تعداد ۵۲۲ کد از متغیر دوم (بعد نرم افزاری تمدن نوین اسلامی) تعداد ۲۲۷ کد استخراج گردیده است. در ادامه فرآیند تحقیق کدهای استخراج شده به طور کل مورد بازنگری قرار گرفته و کدهای تکراری حذف شد انجام این مرحله منجر به کشف مفاهیم اساسی و محوری گردید. (نمونه جداول ۱ و ۳)

جدول شماره ۱- تبدیل مفاهیم اولیه به مقوله های فرهنگ و تفکر بسیجی (امام خامنه ای)

ردیف	شناسه مقوله‌ها	مقوله‌های رهنما‌های		شناسه مفاهیم اولیه
۱	A17-A24-A25- A26-A29-A37- A45- A47 A56- A61-A68-A72 -A78-A90 معنویت	انسان پاک و مؤمن	معنویت	S1
		محاسبه نفس	اخلاص	
		خودسازی	ایمان	
		ارزش مدار	دفاع از اسلام	
		مکتبی	اعتماد به خدا	
		رعایت موازین شرعی	جهاد معنوی	
		اهل معرفت	انس با قرآن	
۲	A1-A16-A31- A33-A38-A46 A93-A94-A71- A83 هویت	هویت ساز	گفتمان ساز	S2
		الگو	جریان ساز	
		مطیع مسجد	حامی مسجد	
		آگاه و با تحرک	هویت ساز	
		الگوساز	الگوپذیر	
۳	علم پژوهش A4-A39	ابتکار و نوآوری	اهل علم و پژوهش	S3
۴	A15-A30-A52- A53-A77 مردمی بودن	مردمی	جهان شمول	S4
		کثرت جمعیت	فراگیر	
		از همه اقشار		
۵	A6-A7- -A13- A58-A63-A69- A70 A79-A81- A92 مقاومت و ایستادگی	آماده هر میدان	گمنامی	S5
		آماده به کار	حضور در میدان	
		اهل جهاد	پاسدار انقلاب	
		مبارزه با ستم	مقاومت	
		مبارز	اهل تلاش	
		دفاع از نظام و اسلام	حضور ملی	
۶	A2-A8-A34-A66-	خدمت بی منت	مجاهدت بی توقع	S6

	فداکاری و ایثار	اهل فضل و کرم	A89 ایثار و شهادت	
S7	وحدت بخش		A80 وحدت و انسجام	۷
S8	احساس مسئولیت	عمل به هنگام	A23-A48-A55- A69 -A81 -A84 A85-A87 مسئولیت پذیری	۸
	مجاهدت	اثربخشی		
	مسئولیت پذیر	خدمتگزار		
	بلند همت	تکلیف گرا		
S9	پایبندی به قانون	دفاع از مظلوم	A42A47-A56- A75- A12- عدالت طلبی -A86	۹
	دفاع از اسلام	عدالت طلب		
	مقابله با فساد			
S10	منضبط	ارزش مدار	A44-A45-A62- نظم و انضباط	۱۰
	سازمان پذیر			
S11	اهل فکر و اندیشه	آرمانگرا	A14-A18-A20- A21-A22- A31-A35-A41- A55- A83 عقلانیت	۱۱
	اهل خرد و تدبیر	عقلانیت		
	الگو	هماهنگی		
	اثربخش و کارآمد	پیشرونده و پیشبرنده		
	الگو پذیر			
S12	بیداری	بصیرت	A19-A36- A67 بصیرت	۱۲
	زمان شناس			
S13	پرهیز از تجمل	سبک زندگی	A27-A88	۱۳
S14	صدق رفتار	رفتار اسلامی	A28- -A65-A89 اخلاق اسلامی	۱۴
	به دور از تجمل			
S15	عزت بخش	با نشاط	A43-A55- A60A63-A74- امید آفرینی	۱۵
	اهل تلاش	امید بخشی		
	پیشرو در همه عرصه ها			
S16	پیرو عاشورا	اهل انتظار	A57-A76- A32- ولایت مداری	۱۶
	تابع ولایت			
S17	خطرپذیری	خستگی ناپذیری	A3-A7-A5-A9- A10- A40- A49- A50-A59- روحیه جهادی	۱۷
	بی ادعا	با انگیزه		
	دارای اعتماد به نفس	نهراسیدن		

	روحیه جهادی	گمنامی	
--	-------------	--------	--

جدول شماره ۲- ابعاد و مؤلفه ها و شاخص های فرهنگ و تفکر بسیجی

ابعاد	مؤلفه ها	شاخصها
معنوی	معنویت افزایی	اخلاص
		ایمان و تقوا
		انس با قرآن
		توحیدمحوری
		اهل ذکر و توسل
		محاسبه نفس
		پرهیز از تعلقات دنیوی
		ترس از عقوبت الهی
		اعتماد به نصرت و وعده الهی
		اجتناب از ریا
معنوی	اینار و شهادت	اهل خدمت بی منت
		اینار و از خود گذشتگی
		شهادت طلبی
معنوی	بصیرت	بصیر و بیدار
		زمان شناس
معنوی	اخلاق اسلامی	صداقت
		اجتناب از خود بزرگ بینی
		نرمخو و متواضع
		اهل خضوع و خشوع
		احترام به حقوق دیگران
		احسان به والدین
		اهل صبر و شکیبایی
		اهل حیاء و عفت
		مسجد محور
		آگاه و با تحرک
		الگو، الگوساز و الگوپذیر
		گفتمان ساز

ابعاد	مؤلفه‌ها	شاخصها
		مطالبه‌گر
		جریان‌ساز
		اهل علم و معرفت
		طالب علم
		ابتکار و نوآوری
		اهل خرد و تدبیر
		آینده‌نگر و دارای هدف
		جوانگرا
		هادی و هدایت‌پذیر
		اهل تربیت نیروی انسانی کارآمد
		آرمانگرای واقع‌بین
فرهنگی	هویت	مسجد محور
		آگاه و با تحرک
		الگو، الگوساز و الگوپذیر
		گفتمان‌ساز
		مطالبه‌گر
	جریان‌ساز	
	علم و پژوهش	اهل علم و معرفت
		طالب علم
		ابتکار و نوآوری
	عقلانیت	اهل خرد و تدبیر
		آینده‌نگر و دارای هدف
جوانگرا		
هادی و هدایت‌پذیر		
اهل تربیت نیروی انسانی کارآمد		
آرمانگرای واقع‌بین		
اجتماعی	مردمی بودن	پیشرونده و پیشبرنده
		اثربخش و کارآمد
		معتقد به خرد جمعی
		ناصر و خادم

ابعاد	مؤلفه‌ها	شاخصها
	نظم و انضباط	مردم دار
		داوطلب
		سازمان پذیر
		آراستگی
		منضبط
	عدالت طلبی	قانونمندی و پایبندی به قانون
		مقابله با فساد
		دفاع از مظلوم
	امر به معروف و نهی از منکر	پایبند به قانون
		انجام واجبات و ترک محرمات
		اجتناب از تهمت، افترا و دروغ
	امید آفرینی	صراحت لهجه
		با نشاط
		جوانگرا
	سبک زندگی	عزت بخش
مسئولیت پذیر		
سیاسی	وحدت و انسجام	پیشرو در همه عرصه‌ها و صحنه‌ها
		وحدت و برادری
	ولایتمداری	اجتناب از تفرقه
		معتقد و تابع ولایت مطلقه فقیه
		اطاعت از خدا، رسول و ائمه
		پیرو عاشورا
اقتصادی	اقتصاد مقاومتی	اهل انتظار
		حامی تولید داخلی
		اهل کار و تلاش
		توزیع عادلانه
	پرهیزکاری	دوری از اسراف
		قناعت
		پرهیز از ربا
		پرهیز از حرص و طمع

ابعاد	مؤلفه‌ها	شاخصها
دفاعی	مقاومت و ایستادگی	اهل بذل و بخشش
		حضور و آماده همه میدان ها
		محکم و استوار و سست ناپذیری
		نفوذ ناپذیر
		جهادگر و خط شکن
		استکبارستیز
		مقابله با کفر و شرک
		مقابله با ظلم و ستم
	روحیه جهادی	خستگی ناپذیری
		ریسک پذیری و خطر پذیری
		بی ادعا و با انگیزه
		شجاع و نترس
		خیرخواه و اهل تعاون و همکاری
		دارای اعتماد به نفس
		اهل گمنامی

جدول شماره 3- تبدیل مفاهیم اولیه به مقوله های تمدن نوین اسلامی (امام خامنه ای)

شناسه مفاهیم اولیه	مقوله های رهنماهای		شناسه مقوله ها	ردیف
Z1	عشق و محبت	اخلاق	T20-T22-T30-T33-T57-T58-T66-T67-T76-T81-T91-T92-T98-T100-T101-T103-T72-T121-T124 معنویت و اخلاق	1
	اخلاص	صداقت		
	اعتماد به وعده الهی	معنویت		
	ایمان	پرهیز از تحجر گرایی		
	اسلام عامل عزت	تضرع و خشوع		
	مقابله با انحرافات دینی	صمیمیت		
	انصاف	انس با خدا		
	پرهیز از غرور	معنویت افزایی		
	اعتماد به نصرت الهی	معنویت		
	اهل ذکر و دعا	ساده انگاری		
مکتب محوری	گرایش به ارزش های دینی			

Z2	استفاده از فناوری	علم	T10-T70-T32-T83 T84- T106-T119 علم و پژوهش	2
	استفاده از رسانه	نظم علمی		
	ابتکار	جهش علمی		
	نقش آفرینی علما			
Z3	مقابله با فساد	عدالت	T2-T4-T48-T56-T75-T77- T95 T117-عدالت طلبی	3
	قانون مند شدن	دفاع از مظلوم		
	قوانین الهی	اقامه حق و عدل		
	قانون گذاری	مقابله با تبعیض		
Z۴	مسجد محوری	سبک زندگی	T37-T109-T113-T115-T123 سبک زندگی	۴
	پرورش انسان	عطوفت و مهربانی		
	تلاش و همکاری			
Z۵	تمدن نوین اسلامی	تمدن اسلامی	T5-T14-T31-T34-T35-T29-T18-T21-T45-T46-T47-T49-T60-T71-T88-T96-T97-T104 حکمرانی اسلامی	۵
	تمدن سازی	پیشرفت مادی و معنوی		
	نظام سازی	جامعه اسلامی		
	حکومت اسلامی	ساختار تمدن نوین		
	تشکیل نظام	ایجاد انقلاب		
	دولت اسلامی	آرمان ها و ارزش ها		
	بهره گیری از ظرفیت های انسانی	هدف بعثت تمدن سازی		
	ارتباطات اجتماعی	مدیریت جهادی		
	حکمرانی اسلامی	ایران خاستگاه تمدن نوین		

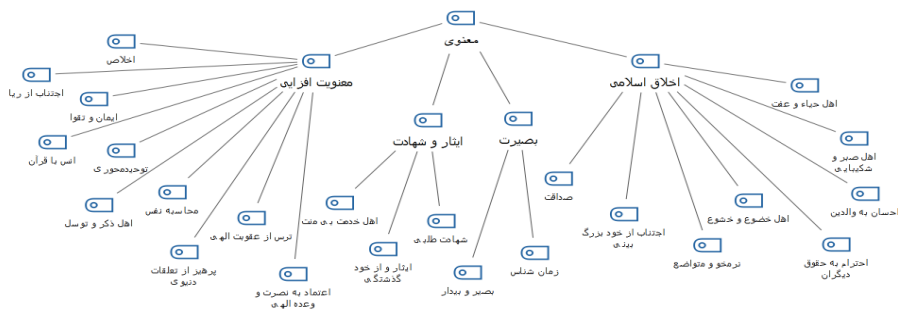
جدول شماره ۴- بعد نرم افزاری تمدن نوین اسلامی

شاخص	مؤلفه	ابعاد
اخلاص	معنویت و اخلاق	نرم افزاری
ایمان و تقوا		
انس با قرآن		
توحیدمحوری		
اهل ذکر و توسل		
محاسبه نفس		
صبر		

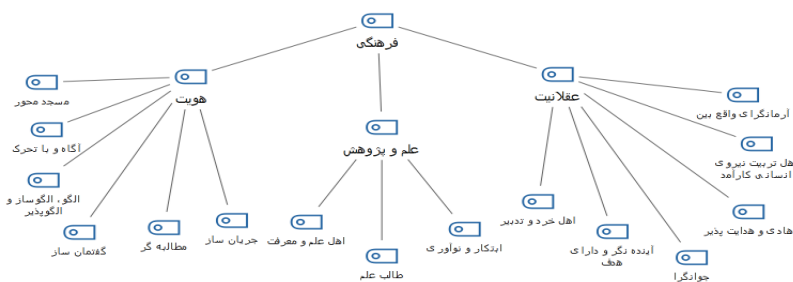
ابعاد	مؤلفه	شاخص
		کنترل خشم
		عفو و گذشت
		پرهیز از غرور
		وفای به عهد
		معتقد به ظهور و انتظار
		انصاف
		پیروی از عاشورا
		مقابله با انحرافات دینی
		اعتماد به وعده الهی
		پرهیز از تحجر
علم و پژوهش		جهاد علمی
		تکریم علما و دانشمندان
		تربیت نسل جوان
		عبرت آموزی از تاریخ
		استفاده از هنر و رسانه
		اختراع، ابتکار و خلاقیت
		الگوپذیری از حج و اربعین
		پژوهش محصول محور
آینده نگری		
عدالت طلبی		مقابله با فساد
		مقابله با تبعیض
		دفاع از مظلوم
		اقامه حق و عدل
		قانون مندی
		مقابله با قانون شکنی
سبک زندگی		مسجد محوری
		تلاش و همکاری
حکمرانی		مردم سالاری دینی

شاخص	مؤلفه	ابعاد
حکمرانی علوی	اسلامی	
نظام سازی		
دولت سازی		
جامعه سازی		
حکومت مبتنی بر قوانین اسلام		
حق انتخاب زمامداران		

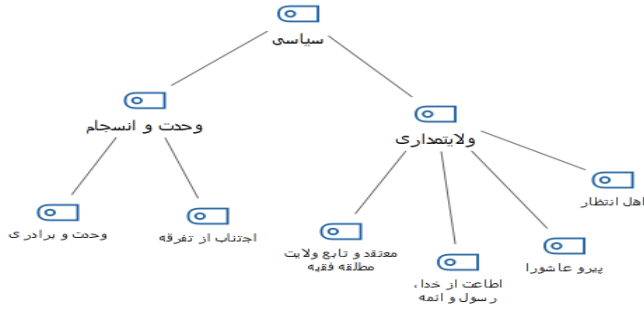
پس از مرحله کدگذاری محوری در تحقیق که به پدید آوردن مفاهیم و ویژگی‌های آنها پرداخته شد؛ سپس کوشش شد تا مشخص شود که چگونه مفاهیم در طول بعدهای تعیین شده تغییر می‌کنند. در مقوله‌بندی، کدها به طور نظام‌مند دسته‌بندی شدند. در این تحقیق ۱۹ کد محوری فرهنگ و تفکر بسیجی در ۶ بعد و ۵ کد محوری در بعد نرم افزاری تمدن نوین اسلامی دسته‌بندی شدند. (جداول شماره ۲ و ۴) خروجی نرم‌افزار Maxqda در این مرحله جهت استخراج مقوله‌ها (ابعاد) مطابق شکل‌ها ارائه می‌شوند.

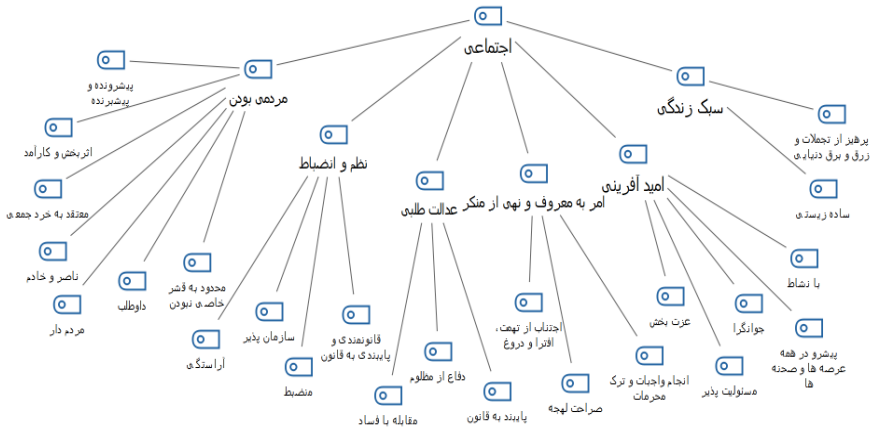
شکل ۱- خروجی نرم افزار مکس کیودا بعد معنوی

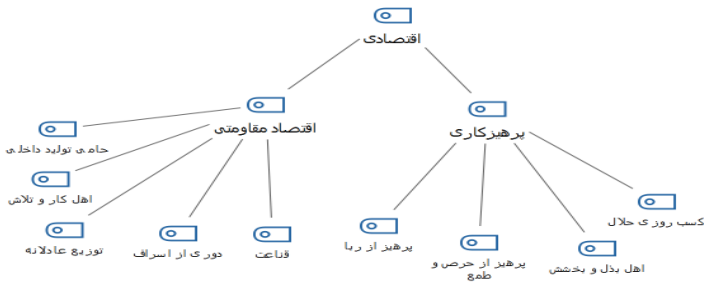
شکل ۲- خروجی نرم افزار مکس کیودا بعد فرهنگی

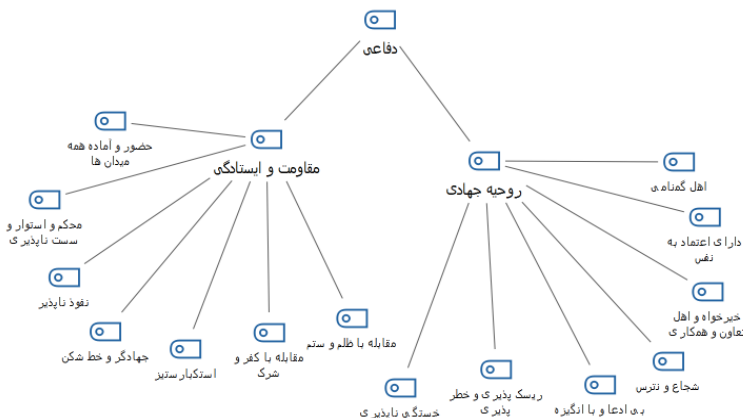
شکل ۳- خروجی نرم افزار مکس کیودا بعد سیاسی

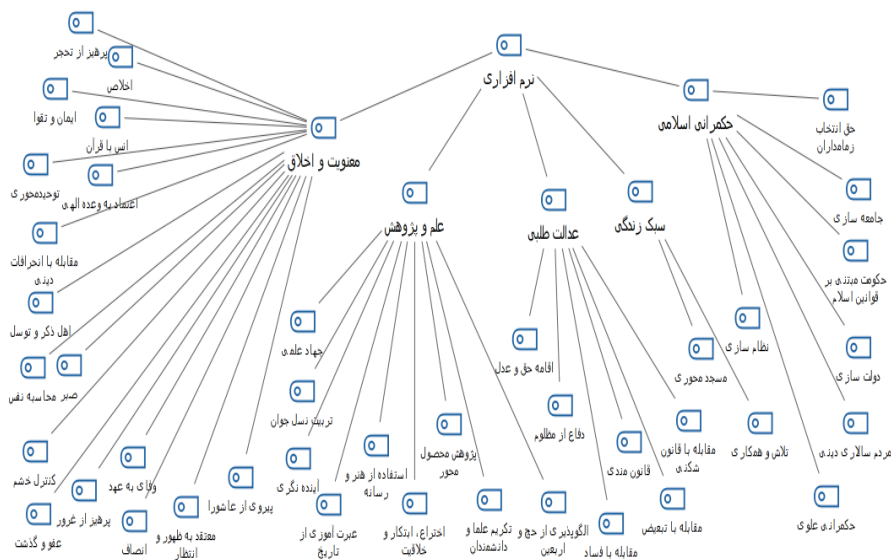
شکل ۳- خروجی نرم افزار مکس کیودا بعد اجتماعی

شکل ۵- خروجی نرم افزار مکس کیودا بعد اقتصادی

شکل ۶- خروجی نرم افزار مکس کیودا بعد دفاعی

شکل ۷- خروجی نرم افزار مکس کیودا بعد نرم افزاری

مدل اندازه‌گیری یکی از ابعاد فرهنگ و تفکر بسیجی و یکی از مؤلفه های بعد نرم افزاری تمدن نوین اسلامی به طور نمونه به قرار زیر است.

جدول ۵- نتایج بعد معنوی

بعد	مؤلفه (متغیرهای پنهان)	شاخص	بار عاملی	t آماره	AVE	CR	آلفا کرونباخ
بعد معنویت افزایشی	معنویت افزایشی	S1	۰/۷۷۷	۱۳/۶۴۲	۰/۶۷۷	۰/۸۵۸	۰/۸۰۷
		S2	۰/۷۷۸	۱۹/۷۹۰			
		S3	۰/۷۵۳	۱۶/۷۲۵			
		S4	۰/۷۱۹	۱۰/۵۴۱			
		S5	۰/۸۹۲	۷/۶۲۷			
		S6	۰/۷۷۳	۱۴/۰۹۳			
		S7	۰/۹۰۱	۹/۹۱۷			
		S8	۰/۷۵۸	۱۱/۷۶۰			
		S9	۰/۸۴۹	۱۰/۱۹۱			
		S10	۰/۹۱۸	۱۱/۳۹۱			
بعد معنوی	ایثار و شهادت	S11	۰/۸۷۱	۶/۵۵۶	۰/۷۷۱	۰/۸۶۹	۰/۷۳۵
		S12	۰/۸۷۳	۱۵/۹۲۶			
		S13	۰/۷۲۶	۶/۷۶۳			
اخلاق اسلامی	اخلاق اسلامی	S14	۰/۷۲۹	۱۲/۸۴۲	۰/۸۹۵	۰/۹۰۱	۰/۹۱۳
		S15	۰/۸۷۰	۵/۲۰۱			
		S16	۰/۸۱۶	۲۴/۶۸۶			
		S17	۰/۸۸۱	۲۸/۲۰۰			
		S18	۰/۸۹۸	۷/۲۰۶			
		S19	۰/۷۴۸	۱۲/۰۸۶			
		S20	۰/۷۹۳	۱۷/۴۸۴			
		S21	۰/۷۳۰	۱۲/۶۸۵			
بصیرت	بصیرت	S22	۰/۸۵۵	۱۵/۰۸۴	۰/۸۰۱	۰/۸۲۲	۰/۹۵۱
		S23	۰/۹۰۵	۲۵/۸۹۸			

جدول ۶- نتایج بعد نرم افزاری

بعد	مؤلفه (متغیرهای پنهان)	شاخص	بار عاملی	t آماره	AVE	CR	آلفا کرونباخ
علم و پژوهش		S18	۰/۷۲۷	۱۱/۴۶۹	۰/۷۱۳	۰/۸۰۱	۰/۹۳۲
		S19	۰/۸۹۶	۳/۶۶۳			
		S20	۰/۷۸۷	۲۰/۶۴۷			
		S21	۰/۸۲۴	۱۶/۷۶۰			
		S22	۰/۷۳۱	۱۲/۱۲۷			
		S23	۰/۷۰۱	۱۰/۷۰۰			
		S24	۰/۷۰۷	۱۲/۳۳۲			
		S25	۰/۸۹۰	۹/۶۱۳			
		S26	۰/۹۲۳	۹/۸۰۰			

جدول ۷- اثرات کل تبیین نقش فرهنگ و تفکر بسیجی در تحقق تمدن نوین اسلامی

ابعاد	مسیر	معیارها	t آماره	ضریب ضریب مسیر	انحراف استاندارد	سطح معنی داری	نتیجه
فرهنگ و تفکر بسیجی	←	تمدن نوین اسلامی	۲۱/۸۰۳	۰/۷۹۰	۰/۰۳۶	۰/۰۰۰	تایید
فرهنگ و تفکر بسیجی	←	بعد معنوی	۱۷/۰۳۵	۰/۷۴۶	۰/۰۴۴	۰/۰۰۰	تایید
فرهنگ و تفکر بسیجی	←	بعد فرهنگی	۹/۲۵۱	۰/۶۱۹	۰/۰۶۷	۰/۰۰۰	تایید
فرهنگ و تفکر بسیجی	←	بعد اجتماعی	۱۰/۰۸۸	۰/۵۹۲	۰/۰۵۹	۰/۰۰۰	تایید
فرهنگ و تفکر بسیجی	←	بعد سیاسی	۱۴/۲۰۲	۰/۶۵۶	۰/۰۴۶	۰/۰۰۰	تایید
فرهنگ و تفکر بسیجی	←	بعد اقتصادی	۱۴/۴۰۴	۰/۷۴۲	۰/۰۵۲	۰/۰۰۰	تایید
فرهنگ و تفکر بسیجی	←	بعد دفاعی	۲۹/۸۵۱	۰/۸۱۱	۰/۰۲۷	۰/۰۰۰	تایید
فرهنگ و تفکر بسیجی	←	بعد نرم افزاری	۹/۲۶۷	۰/۵۷۱	۰/۰۶۱	۰/۰۰۰	تایید
تمدن نوین اسلامی	←	بعد نرم افزاری	۱۳/۶۶۴	۰/۷۱۱	۰/۰۵۲	۰/۰۰۰	تایید

جدول ۸- ضریب تعیین و معیار استون- گیسر تبیین نقش فرهنگ و تفکر بسیجی در تحقق تمدن نوین اسلامی

معیارها	R ²	وضعیت	Q2	وضعیت
تمدن نوین اسلامی	۰/۶۲۵	برازش متوسط	۰/۶۳۷	تناسب پیش بینی قوی
بعد معنوی	۰/۵۵۶	برازش متوسط	۰/۳۴۲	تناسب پیش بینی متوسط
بعد فرهنگی	۰/۳۸۳	برازش متوسط	۰/۵۹۸	تناسب پیش بینی قوی
بعد اجتماعی	۰/۳۵۰	برازش متوسط	۰/۵۱۲	تناسب پیش بینی قوی

بعد سیاسی	۰/۴۳۱	برازش متوسط	۰/۷۳۵	تناسب پیش‌بینی قوی
بعد اقتصادی	۰/۵۵۱	برازش متوسط	۰/۲۱۱	تناسب پیش‌بینی متوسط
بعد دفاعی	۰/۶۵۸	برازش متوسط	۰/۴۵۲	تناسب پیش‌بینی قوی
بعد نرم افزاری	۰/۵۰۵	برازش متوسط	۰/۲۷۸	تناسب پیش‌بینی متوسط

جدول ۹- مقادیر اشتراکی تبیین نقش فرهنگ و تفکر بسیجی در تحقق تمدن نوین اسلامی

مقدار اشتراکی	معیارها
۰/۲۹۳	تمدن نوین اسلامی
۰/۱۴۵	بعد معنوی
۰/۲۷۹	بعد فرهنگی
۰/۴۰۴	بعد اجتماعی
۰/۳۵۸	بعد سیاسی
۰/۵۰۱	بعد اقتصادی
۰/۲۵۱	بعد دفاعی
۰/۴۹۷	بعد نرم افزاری
۰/۳۴۱	میانگین

نتیجه‌گیری و پیشنهاد:

الف: نتیجه‌گیری: در اثرات غیرمستقیم تاثیر گذار نتایج نشان داد که بین فرهنگ و تفکر بسیجی با داشتن مقادیر t (۹/۲۶۷) و مقدار ضریب مسیر (۰/۵۷۱) و همین‌طور سطح معنی‌داری (۰/۰۰۰) با بعد نرم افزاری معنادار است. بنابراین با اطمینان ۹۵٪ فرهنگ و تفکر بسیجی بر بعد نرم افزاری تاثیر معنی‌دار مثبت غیر مستقیم دارد... در ارزیابی نقش فرهنگ و تفکر بسیجی در تحقق بعد نرم افزاری تمدن نوین اسلامی نشان داده شد که عوامل معنوی ۵۵٪، عوامل فرهنگی ۳۸٪، عوامل اجتماعی ۳۵٪، عوامل سیاسی ۴۳٪، عوامل اقتصادی ۵۵٪، عوامل دفاعی ۶۵٪ تبیین‌کننده فرهنگ و تفکر بسیجی هستند. همین‌طور بعد نرم افزاری ۵۰٪ تبیین‌کننده تمدن نوین اسلامی هستند. همچنین ضریب تعیین نشان می‌دهد چند درصد تغییر در متغیر وابسته تمدن نوین اسلامی با تغییر در متغیر فرهنگ و تفکر بسیجی است. بر اساس مقادیر معیار استون-گیسر (Q2) دقت پیش‌بینی عوامل معنوی ۳۴٪، عوامل فرهنگی ۵۹٪، عوامل اجتماعی ۵۱٪، عوامل سیاسی ۷۳٪، عوامل اقتصادی ۲۱٪، عوامل دفاعی ۴۵٪ برای فرهنگ و تفکر بسیجی است. همین‌طور دقت پیش‌بینی

بعد نرم افزاری ۲۷٪ برای تمدن نوین اسلامی است. حاصل شدن مقدار ۴۴۶/۰ برای GOF نشان از برازش کلی قوی مدل در پژوهش حاضر دارد.

طبق نتایج شاخص های فرهنگ و تفکر بسیجی و تمدن نوین اسلامی، در تمامی موارد بارهای عاملی استاندارد، مقداری بزرگتر از ۰/۷ داشته، که نشان می دهد همبستگی قابل قبولی میان شاخص ها (متغیرهای قابل مشاهده) و مؤلفه ها (متغیرهای پنهان) با سازه اصلی (ابعاد) وجود دارد. مقدار آماره t نیز در تمامی موارد بزرگتر از مقدار بحرانی ۱/۹۶ بوده و نشانگر این موضوع است که، شاخص های مذکور به درستی این سازه را مورد سنجش قرار می دهند. مطابق یافته ها ابعاد سیاسی، معنوی، اجتماعی و دفاعی فرهنگ و تفکر بسیجی؛ بیشترین تأثیر را بر بعد نرم افزاری تمدن نوین اسلامی دارند.

ب- پیشنهادها:

۱- با توجه به رابطه مستقیم و زیاد بعد فرهنگی، فرهنگ و تفکر بسیجی با بعد نرم افزاری تمدن نوین؛ دبیرخانه شورای عالی انقلاب فرهنگی، وزارت علوم و وزارت آموزش و پرورش با همکاری سازمان های صدا و سیما و فضای مجازی نسبت به تهیه و تدوین محتوای فرهنگی و آموزش عمومی اقدام نماید.

۲- وزارت آموزش و پرورش در راستای نهادینه کردن فرهنگ و تفکر بسیجی و همچنین آماده سازی فضاهای ذهنی و روانی جامعه برای دستیابی به تمدن نوین اسلامی، در متون و محتوای درسی دانش آموزان خاصه در مقاطع ابتدایی و راهنمایی با استفاده از ظرفیت های بسیج فرهنگیان و بسیج دانش آموزی اقدام نماید.

۳- با توجه به تأثیر و رابطه زیاد بعد سیاسی فرهنگ و تفکر بسیجی با بعد نرم افزاری تمدن نوین اسلامی سازمان امور استخدامی کشور برای تربیت مدیران تراز انقلاب و زمینه سازی برای تشکیل دولت، جامعه و تمدن نوین اسلامی با همکاری بسیج ادارات برنامه ریزی نماید.

فهرست منابع:

- ۱- قرآن کریم، ترجمه مهدی الهمی قمش‌های (۱۳۷۹) چاپ و نشر الهادی
- ۲- امام خامنه‌ای، سید علی، مجموعه بیانات در سایت اطلاع‌رسانی دفتر مقام معظم رهبری (مدظله‌العالی)
- ۳- روح الله (۱۳۶۸) صحیفه امام، مجموعه ۲۲ جلدی، مؤسسه تنظیم و نشر آثار حضرت امام خمینی،
- ۴- آقایی، وحیده (۱۳۹۱) بررسی رابطه بین سبک زندگی و عمل به باورهای دینی با رضایت زناشویی در دبیران زن متأهل جوان، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه شهید بهشتی
- ۵- جمشیدی، محمدحسین و دیگران (۱۳۹۶) تفکر و فرهنگ بسیجی در اندیشه امام خمینی، دو فصلنامه علمی و پژوهشی مطالعات قدرت نرم، سال ۷ شماره ۱۶
- ۶- حسینی، مینا، (۱۳۸۹) تحلیل داستان حضرت موسی و خضر، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه علوم و معارف قرآنی، دانشکده علوم قرآنی قم
- ۷- خورشیدی چنر، محمد (۱۳۹۸) نقش بسیج جهان اسلام در تمدن‌سازی اسلامی، رساله دکتری دانشگاه عالی دفاع ملی
- ۸- درخشه، جلال (۱۳۹۰) بازسازی اندیشه دینی در ایران معاصر و تأثیر آن بر بازبانی تمدن اسلامی، فصلنامه سیاست
- ۹- رضایی اصفهانی، محمدعلی (۱۳۹۲)، منطق تفسیر قرآن، ج ۴، قم، جامعه المصطفی
- ۱۰- روشه، گی (۱۳۶۷)، کنش اجتماع، ی ترجمه هما زنجانی زاده، مشهد، دانشگاه فردوسی.
- ۱۱- عامری، داود و دیگران (۱۳۸۷). کانون تفکر (درآمدی بر کانون‌های تفکر و اتاق‌های فکر). تهران: پژوهشکده مطالعات راهبردی بسیج.
- ۱۲- عمرانی فرد، عباس، (۱۳۹۶) ارائه الگوی راهبردی پیشرفت عدالت محور بر اساس گفتمان امام و رهبری، قانون اساسی، تدوین تجارب نظام ج. ا. ایران و بهره‌گیری از تجارب موفق بشری، رساله دکتری، دانشگاه عالی دفاعی ملی
- ۱۳- فرهادی، محمد (۱۳۸۹) تبیین بررسی نقش فرهنگ و تفکر بسیجی بر امنیت ملی، رساله دکتری، دانشگاه عالی دفاع ملی، تهران

۱۴- لک زایی ، نجف و دیگران(۱۳۹۹)نقش قدرت در تأسیس تمدن نوین اسلامی در منظومه فکری حضرت امام خمینی(ره)، فصلنامه مطالعات بنیادین تمدن نوین اسلامی، دوره ۳، شماره ۱